



Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

2 iunie 2016*

„Trimitere preliminară — Achiziții publice — Directiva 2004/18/CE — Participarea la o procedură de cerere de ofertă — Posibilitatea de a utiliza capacitățile altor întreprinderi pentru îndeplinirea condițiilor necesare — Neplata unei contribuții care nu este prevăzută în mod explicit — Excludere de la procedura de achiziții fără posibilitatea de a rectifica această omisiune”

În cauza C-27/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Consiglio di giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Consiliul de Justiție Administrativă al Regiunii Sicilia, Italia), prin decizia din 10 decembrie 2014, primită de Curte la 22 ianuarie 2015, în procedura

Pippo Pizzo

împotriva

CRGT Srl,

cu participarea:

Autorità Portuale di Messina,

Messina Sud Srl,

Francesco Todaro,

Myleco Sas,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul A. Arabadjiev, președinte de cameră, domnii S. Rodin (raportor) și E. Regan, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

* Limba de procedură: italiana.

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de C. Colelli, avvocato dello Stato;

— pentru Comisia Europeană, de L. Cappelletti și de A. Tokár, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 21 ianuarie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 47 și 48 din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO 2004, L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116), precum și a principiilor dreptului Uniunii în materia achizițiilor publice.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Pippo Pizzo, acționând în calitate sa de proprietar al întreprinderii Pizzo și de mandatar al asocierii temporare de întreprinderi constituite cu întreprinderea Onofaro Antonino (denumită în continuare „Pizzo”), pe de o parte, și CRGT Srl, pe de altă parte, în legătură cu excluderea unui candidat de la o procedură de atribuire a unei concesiuni a serviciului de gestionare a deșeurilor și a reziduurilor provenite de la nave.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 2 din Directiva 2004/18 prevede:

„Autoritățile contractante tratează operatorii economici în mod egal și fără discriminare și acționează potrivit principiului transparenței.”

- 4 Articolul 47 alineatul (2) din această directivă prevede:

„După caz, un operator economic poate pune în evidență, pentru un contract determinat, capacitățile altor entități, indiferent de natura juridică a relațiilor dintre acesta și respectivele entități. În acest caz, operatorul economic trebuie să dovedească autorității contractante că va dispune de mijloacele necesare prezentând, de exemplu, angajamentul respectivelor entități în acest sens.”

- 5 Potrivit articolului 48 alineatul (3) din directiva menționată:

„După caz și pentru un contract determinat, un operator economic poate menționa capacitățile altor entități, indiferent de ce caracter legal au relațiile dintre el și respectivele entități. În acest caz, operatorul economic trebuie să dovedească autorității contractante că va dispune de mijloacele necesare prezentând, de exemplu, angajamentul respectivelor entități în acest sens.”

- 6 Articolul 63 alineatul (1) primul și al treilea paragraf, precum și articolul 63 alineatul (2) din Directiva 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18 (JO 2014, L 94, p. 65-242), menționat de instanța de trimitere, prevede:

„(1) În ceea ce privește criteriile referitoare la situația economică și financiară stabilite în conformitate cu articolul 58 alineatul (3) și criteriile privind capacitatea tehnică și profesională stabilite în conformitate cu articolul 58 alineatul (4), un operator economic poate, dacă este cazul și pentru un anumit contract, să recurgă la capacitățile altor entități, indiferent de natura juridică a legăturilor pe care le are cu acestea. [...] În cazul în care un operator economic dorește să se bazeze pe capacitățile altor entități, acesta dovedește autorității contractante că va avea la dispoziție resursele necesare, de exemplu prin prezentarea unui angajament din partea respectivelor entități în acest sens.

[...]

În cazul în care un operator economic se bazează pe capacitățile altor entități în ceea ce privește criteriile referitoare la situația economică și financiară, autoritatea contractantă poate solicita ca operatorul economic și acele entități să fie răspunzătoare solidar pentru executarea contractului.

[...]

(2) În cazul contractelor de achiziții de lucrări sau de servicii și al lucrărilor de amplasare sau de instalare din cadrul unui contract de achiziții de produse, autoritățile contractante pot impune ca anumite sarcini critice să fie efectuate direct de către ofertantul însuși sau, în cazul unei oferte depuse de un grup de operatori economici prevăzut la articolul 19 alineatul (2), de un participant din cadrul acestui grup.”

Dreptul italian

- 7 Articolul 49 din decreto legislativo n° 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE (Decretul legislativ nr. 163 privind Codul contractelor de achiziții publice de lucrări, de servicii și de bunuri în temeiul Directivelor 2004/17/CE și 2004/18/CE) din 12 aprilie 2006 (supliment ordinar la GURI nr. 100 din 2 mai 2006), astfel cum a fost modificat prin Decretul legislativ nr. 152 (Decretul legislativ nr. 152) din 11 septembrie 2008 (supliment ordinar la GURI nr. 231 din 2 octombrie 2008) (denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 163/2006”), intitulat „Utilizarea capacităților unui terț”, transpune în ordinea juridică italiană articolele 47 și 48 din Directiva 2004/18.

- 8 Potrivit articolului 49 alineatul (1) din Decretul legislativ nr. 163/2006:

„Ofertantul, fie individual, fie ca membru al unui consorțiu sau al unui grup în sensul articolului 34, în cadrul unei anumite cereri de ofertă de lucrări, de bunuri sau de servicii, poate îndeplini cerința referitoare la întrunirea criteriilor cu caracter economic, financiar, tehnic, organizatoric, cu alte cuvinte, atestarea certificatului SOA, prin invocarea criteriilor îndeplinite de o altă persoană sau a certificatului SOA al altei persoane.”

- 9 Articolul 49 alineatul (6) din Decretul legislativ nr. 163/2006 prevede:

„Recurgerea la mai multe întreprinderi auxiliare este autorizată, fără a aduce atingere interdicției utilizării fracționate, de către ofertant, a fiecăruia dintre criteriile economico-financiar și tehnico-organizatoric prevăzute la articolul 40 alineatul (3) litera (b) care au permis eliberarea atestării în această categorie.”

- 10 Potrivit articolului 1 alineatul 67 primul paragraf din Legge finanziaria 2006 (Legea privind bugetul pe anul 2006 nr. 266, supliment ordinar nr. 211 la GURI din 29 decembrie 2005) din 23 decembrie 2005 (denumită în continuare „Legea nr. 266/2005”):

„[...] Autoritatea de Supraveghere a Achizițiilor Publice [...] stabilește anual cuantumul contribuțiilor datorate acesteia de entitățile publice și private supuse supravegherii sale, precum și modalitățile de încasare aferente, inclusiv obligația de plată a contribuției de către operatorii economici drept condiție de admisibilitate a ofertei în cadrul procedurilor având ca obiect realizarea de lucrări publice.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 11 În cursul lunii noiembrie 2012, Autorità Portuale di Messina (Autoritatea Portuară din Messina, Italia) a inițiat o procedură deschisă, la nivel european, pentru atribuirea serviciului cvadrienal de gestionare a deșeurilor și a reziduurilor provenite de la navele care fac escală în circumscripția teritorială a Autorității Portuare din Messina. Acest serviciu fusese gestionat anterior de CRGT.
- 12 La 16 mai 2013, comisia de evaluare a ofertelor din cadrul Autorității Portuare din Messina a luat act de prezentarea a patru oferte.
- 13 La 4 iunie 2013, CRGT, care semnase un contract de utilizare a capacităților cu RIAL Srl, și alți doi ofertanți au luat cunoștință de excluderea lor de la această procedură, din cauza faptului că nu plățiseră Autorità di vigilanza dei contratti pubblici (Autoritatea de Supraveghere a Achizițiilor Publice, denumită în continuare „AVCP”), contribuția prevăzută de Legea nr. 266/2005.
- 14 În consecință, contractul a fost atribuit în favoarea Pizzo, singurul ofertant rămas în procedura de cerere de ofertă.
- 15 CRGT a sesizat Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Tribunalul Administrativ Regional din Sicilia, Italia) cu o acțiune având ca obiect anularea acestei decizii de excludere de la procedură și repararea prejudiciului suferit din cauza acestei excluderi.
- 16 Pizzo a formulat o acțiune incidentă prin care susținea că CRGT trebuia să fie exclusă de la procedura menționată și pentru motivul că a omis să prezinte două declarații bancare distincte pentru a face dovada capacității sale economice și financiare.
- 17 Prin hotărârea nr. 1781/2014, Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Tribunalul Administrativ Regional din Sicilia) a apreciat că acțiunea CRGT era admisibilă și întemeiată și că această societate fusese exclusă în mod neîntemeiat de la procedura de cerere de ofertă în cauză. Instanța menționată a considerat în această privință că documentele referitoare la această procedură nu prevedeau plata unei contribuții obligatorii către AVCP de către întreprinderile ofertante, întrucât plata unei asemenea contribuții, prevăzută de Legea nr. 266/2005, nu ar viza în mod expres decât contractele privind lucrările publice, iar nu contractele de achiziții de servicii. În plus, această instanță a precizat că faptul de a impune întreprinderilor candidate la atribuirea unui contract de achiziții de servicii plata acestei contribuții ar rezulta dintr-o interpretare extensivă, pe de o parte, a Legii nr. 266/2005 de către AVCP și, pe de altă parte, a jurisprudenței administrative, potrivit căreia caracterul necesar al acestei condiții de plată ar implica, prin mecanismul de acoperire automată a lacunelor actelor administrative, supunerea ansamblului întreprinderilor candidate la atribuirea contractelor de achiziții publice la plata acestei contribuții.
- 18 Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Tribunalul Administrativ Regional din Sicilia) a respins, pe de altă parte, acțiunea incidentă formulată de Pizzo, pentru motivul că CRGT putea, cum a și făcut de altfel, să invoce capacitatea economică și financiară a unei întreprinderi terțe cu care încheiasă un contract în acest sens.

- 19 Pizzo a formulat recurs la instanța de trimitere.
- 20 În aceste condiții, Consiglio di giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Consiliul de Justiție Administrativă al Regiunii Sicilia, Italia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolele 47 și 48 din Directiva [2004/18] trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale precum cea descrisă [în decizia de trimitere], care, în domeniul serviciilor, permite, în condițiile menționate, prevalarea în mod fracționat de capacitățile unui terț?
- 2) Principiile dreptului Uniunii, în special cel al protecției încrederii legitime, cel al securității juridice și cel al proporționalității, se opun unei norme din dreptul unui stat membru care permite excluderea dintr-o procedură de achiziții publice a unei întreprinderi care, pentru că nu era în mod expres precizată în documentele aferente procedurii de cerere de ofertă, nu a avut cunoștință de obligația – a cărei nerespectare este sancționată cu excluderea de la procedură – de a efectua plata unei sume în scopul participării la procedura menționată, și aceasta în pofida faptului că existența obligației în cauză nu poate fi dedusă în mod clar din formularea legii în vigoare în acest stat membru, dar poate fi totuși reconstruită în urma unei operațiuni juridice duble, constând, în primul rând, în interpretarea extensivă a anumitor prevederi din dreptul pozitiv al aceluiași stat membru și, ulterior, în acoperirea – în conformitate cu rezultatele acestei interpretări extensive – a lacunelor dispozițiilor imperative ale documentelor aferente procedurii de cerere de ofertă?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 21 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolele 47 și 48 din Directiva 2004/18 trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care autorizează un operator economic să se prevaleze de capacitățile uneia sau mai multor entități terțe pentru a îndeplini cerințele minime de participare la o procedură de cerere de ofertă pe care acest operator nu le îndeplinește decât în parte.
- 22 Articolul 47 alineatul (2) și articolul 48 alineatul (3) din Directiva 2004/18 prevăd în mod expres, în termeni aproape identici, că „un operator economic poate pune în evidență [...] capacitățile altor entități” pentru a stabili că îndeplinește cerințele în materie de capacitate economică și financiară, precum și de capacități tehnice și profesionale, impuse de contractul în cauză.
- 23 Curtea a apreciat că dreptul Uniunii nu impune ca persoana care dorește să încheie un contract cu o autoritate contractantă să fie în măsură să realizeze prestația convenită direct cu propriile resurse pentru a putea fi calificată drept operator economic care îndeplinește condițiile pentru a participa la o atribuire (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2009, CoNISMa, C-305/08, EU:C:2009:807, punctul 41).
- 24 În acest context, Curtea a considerat că articolul 47 alineatul (2) și articolul 48 alineatul (3) din Directiva 2004/18 nu stabileau nicio interdicție de principiu privind recurgerea, de către un candidat sau un ofertant, la capacitățile uneia sau mai multor entități terțe în plus față de propriile capacități, pentru a îndeplini criteriile stabilite de o autoritate contractantă (a se vedea Hotărârea din 10 octombrie 2013, Swm Costruzioni 2 și Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, punctul 30).

- 25 Potrivit aceleiași jurisprudențe, aceste dispoziții recunosc dreptul oricărui operator economic de a pune în evidență, pentru un contract determinat, capacitățile altor entități, „indiferent de natura juridică a relațiilor dintre acesta și respectivele entități”, cu condiția să se dovedească autorității contractante că ofertantul va dispune de mijloacele acestor entități care sunt necesare executării contractului (a se vedea Hotărârea din 14 ianuarie 2016, Ostas celtnieks, C-234/14, EU:C:2016:6, punctul 23).
- 26 Trebuie, așadar, să se considere că Directiva 2004/18 permite cumulul capacităților mai multor operatori economici în vederea îndeplinirii cerințelor minime de capacitate stabilite de autoritatea contractantă cu condiția să se facă dovada că ofertantul sau candidatul, care se prevalează de capacitățile uneia sau mai multor altor entități, va dispune efectiv de mijloacele acestora care sunt necesare pentru executarea contractului (a se vedea Hotărârea din 10 octombrie 2013, Swm Costruzioni 2 și Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, punctul 33).
- 27 O asemenea interpretare este conformă cu obiectivul deschiderii achizițiilor publice spre o concurență cât mai extinsă posibil pe care îl urmăresc directivele în materie, nu numai în interesul operatorilor economici, ci și al autorităților contractante (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2009, CoNISMa, C-305/08, EU:C:2009:807, punctul 37 și jurisprudența citată). În plus, aceasta este totodată de natură să faciliteze accesul întreprinderilor mici și mijlocii la contractele de achiziții publice, obiectiv spre care tinde de asemenea Directiva 2004/18, astfel cum se arată în considerentul (32) al acesteia (a se vedea Hotărârea din 10 octombrie 2013, Swm Costruzioni 2 și Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, punctul 34).
- 28 Curtea a arătat totuși că nu se poate exclude existența unor lucrări ale căror particularități să necesite o anumită capacitate care nu poate fi obținută prin gruparea capacităților inferioare ale mai multor operatori. Curtea a recunoscut astfel că, într-o asemenea ipoteză, autoritatea contractantă ar putea impune în mod întemeiat ca nivelul minim al capacității în cauză să fie atins de un operator economic unic sau prin recurgerea la un număr limitat de operatori economici, întrucât această cerință ar avea legătură și ar fi proporțională cu obiectul contractului în cauză. Curtea a precizat totuși că, întrucât această ipoteză reprezintă o situație excepțională, cerințele în cauză nu pot fi considerate reguli generale în dreptul național (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 octombrie 2013, Swm Costruzioni 2 și Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, punctele 35 și 36).
- 29 Din decizia de trimitere reiese că CRGT nu putea, potrivit Pizzo, să se bazeze pe capacitățile altui operator pentru a îndeplini criteriile de atribuire a contractului în discuție în litigiul principal. Or, rezultă din articolul 47 alineatul (2) și din articolul 48 alineatul (3) din Directiva 2004/18 că acestea prevăd în mod expres posibilitatea unui ofertant de a se prevala de capacitățile altor entități. Cu toate acestea, îi revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă cererea de ofertă și caietul de sarcini ale contractului în cauză prevăzuseră în mod explicit că, ținând seama de particularitatea prestațiilor care făceau obiectul acestui contract, un nivel minim de capacitate ar fi trebuit să fie atins de un operator economic unic.
- 30 În ceea ce privește argumentul prezentat de Pizzo, întemeiat pe faptul că CRGT ar fi trebuit să își dovedească capacitatea economică și financiară prin prezentarea unor atestări din partea a cel puțin două instituții bancare, trebuie arătat că a exclude posibilitatea unei întreprinderi care recurge la capacitățile unei întreprinderi terțe de a utiliza atestarea bancară a acesteia ar conduce în mod vădit la lipsirea de orice efect util a posibilității oferite de articolul 47 alineatul (2) și de articolul 48 alineatul (3) din Directiva 2004/18 de a utiliza capacitățile unor terți. Aceste dispoziții trebuie, de aceea, să fie interpretate în sensul că operatorii economici pot recurge, pentru un contract determinat, la capacitățile altor entități, inclusiv prin utilizarea atestărilor lor bancare.
- 31 Instanța de trimitere solicită de asemenea să se stabilească dacă articolul 63 alineatul (1) al treilea paragraf și articolul 63 alineatul (2) din Directiva 2014/24 introduc limite în privința posibilității de a recurge la capacitatea altor întreprinderi. Trebuie totuși să se precizeze că, în aplicarea articolului 90

din această directivă, statele membre trebuie să se conformeze dispozițiilor acesteia cel târziu la data de 18 aprilie 2016. În consecință, dispozițiile directivei menționate nu sunt aplicabile *ratione temporis* cauzei principale.

- 32 Deși jurisprudența Curții impune statelor membre să se abțină să adopte, în cursul termenului de transpunere a unei directive, dispoziții de natură să compromită în mod grav rezultatul prevăzut de aceasta (a se vedea Hotărârea din 18 decembrie 1997, Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, EU:C:1997:628, punctul 45), această jurisprudență nu permite să se impună unui ofertant, înainte de expirarea termenului menționat, condiții care nu rezultă din dreptul Uniunii astfel cum este interpretat de jurisprudența Curții.
- 33 În plus, trebuie subliniat că dispozițiile specifice vizate de instanța de trimitere prevăd posibilitatea autorității contractante de a impune ca entitatea la care se recurge pentru îndeplinirea condițiilor prevăzute în materie de capacitate economică și financiară să răspundă în solidar [articolul 63 alineatul (1) al treilea paragraf din Directiva 2014/24] sau ca, pentru anumite tipuri de contracte, unele sarcini esențiale să fie executate direct de ofertant [articolul 63 alineatul (2) din această directivă]. Aceste dispoziții nu stabilesc, așadar, limite specifice în privința posibilității de a recurge la capacitățile unor entități terțe în mod fracționat și, în orice caz, astfel de limite ar fi trebuit să fie prevăzute în mod explicit în cererea de ofertă în discuție, ceea ce nu s-a întâmplat în cauza principală.
- 34 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolele 47 și 48 din Directiva 2004/18 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale care autorizează un operator economic să se prevaleze de capacitățile uneia sau mai multor entități terțe cu scopul de a îndeplini cerințele minime de participare la o procedură de cerere de ofertă pe care acest operator nu le îndeplinește decât în parte.

Cu privire la a doua întrebare

- 35 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă principiul egalității de tratament și obligația de transparență trebuie interpretate în sensul că se opun excluderii unui operator economic din procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice ca urmare a nerespectării, de către acesta, a unei obligații care nu rezultă în mod expres din documentele aferente acestei proceduri sau din legea națională în vigoare, ci dintr-o interpretare a acestei legi, precum și din mecanismul de acoperire a lacunelor, de către autoritățile sau de către instanțele administrative naționale, prezentate de documentele menționate.
- 36 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că principiul egalității de tratament impune ca ofertanții să dispună de aceleași șanse în formularea ofertelor lor și implică, așadar, ca aceste oferte să fie supuse acelorași condiții pentru toți ofertanții. Pe de altă parte, obligația de transparență, care constituie corolarul principiului egalității de tratament, are ca scop să garanteze absența riscului de favoritism și de arbitrar din partea autorității contractante. Această obligație implică formularea tuturor condițiilor și modalităților procedurii de atribuire în mod clar, precis și neechivoc în anunțul de participare sau în caietul de sarcini, astfel încât, în primul rând, să permită tuturor ofertanților informați în mod rezonabil și obișnuit de diligenți să le înțeleagă conținutul exact și să le interpreteze în același mod și, în al doilea rând, să permită autorității contractante să verifice efectiv dacă ofertele prezentate de ofertanți corespund criteriilor care guvernează contractul în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 noiembrie 2014, Cartiera dell'Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, punctul 44 și jurisprudența citată).
- 37 Curtea a statuat de asemenea că principiile transparenței și egalității de tratament care guvernează toate procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice impun definirea clară în prealabil a condițiilor de fond și de procedură referitoare la participarea la un contract și ca acestea să fie făcute publice, în special a obligațiilor care incumbă ofertanților, pentru ca aceștia să poată cunoaște exact

obligățiile procedurale și să aibă garanția faptului că aceleași cerințe sunt aplicabile tuturor concurenților (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 februarie 2006, La Cascina și alții, C-226/04 și C-228/04, EU:C:2006:94, punctul 32).

- 38 În plus, rezultă din anexa VII A, privind informațiile care trebuie incluse în anunțurile de participare la achizițiile publice, la Directiva 2004/18, în partea sa referitoare la „Anunțul de participare”, punctul 17, că „[c]riteriile de selecție privind situația personală a operatorilor economici care pot atrage după sine excluderea acestora din urmă” din procedura de atribuire a contractului în cauză trebuie să fie enunțate în anunțul de participare.
- 39 Astfel, conform unei jurisprudențe constante a Curții, în temeiul articolului 2 din Directiva 2004/18, unei autorități contractante îi revine sarcina de a respecta cu strictețe criteriile pe care ea însăși le-a stabilit (a se vedea în special Hotărârea din 10 octombrie 2013, Manova, C-336/12, EU:C:2013:647, punctul 40, și Hotărârea din 6 noiembrie 2014, Cartiera dell’Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, punctele 42 și 43).
- 40 Reiese din dosarul prezentat Curții că documentele referitoare la procedura de atribuire a contractului în discuție în litigiul principal nu prevedeau în mod expres obligația ofertanților, sub sancțiunea excluderii din această procedură, de a achita o contribuție către AVCP.
- 41 După cum subliniază instanța de trimitere, existența acestei obligații s-ar deduce din interpretarea extensivă a Legii nr. 266/2005 efectuată de AVCP și din jurisprudența administrativă națională. Instanța precizează că AVCP consideră că lipsa plății contribuției determină excluderea ofertantului din procedura de atribuire cu caracter public, indiferent de tipul de contract care face obiectul cererii de ofertă. Această instanță arată de asemenea că reiese din jurisprudența administrativă națională că o întreprindere poate fi exclusă de la o procedură de cerere de ofertă publică dacă nu face dovada că îndeplinește o condiție care nu este impusă în mod expres de reglementarea cererii de ofertă, în cazul în care caracterul necesar al acestei condiții decurge din „mecanismul de acoperire automată a lacunelor actelor administrative”.
- 42 Or, astfel cum s-a amintit la punctul 39 din prezenta hotărâre, autoritatea contractantă are obligația de a respecta cu strictețe criteriile pe care ea însăși le-a stabilit. Această considerație este cu atât mai importantă cu cât miza este excluderea din procedură.
- 43 Astfel, trebuie arătat că, deși articolul 27 alineatul (1) din Directiva 2004/18 nu impune ca în caietele de sarcini să se specifice în detaliu toate obligațiile privind fiscalitatea, protecția mediului, dispozițiile privind protecția și condițiile de muncă care sunt în vigoare în statul membru, aceste obligații, contrar contribuției în discuție în cauza principală, nu ar determina în mod automat excluderea de la procedură la nivelul admisibilității ofertei.
- 44 Articolul 27 menționat nu poate fi interpretat în sensul că ar permite autorităților contractante să deroge de la obligația strictă de a respecta criteriile pe care ele însele le-au stabilit, ținând seama de principiul egalității de tratament și de obligația de transparență, care constituie corolarul acestuia, care se aplică acestor autorități în temeiul articolului 2 din Directiva 2004/18.
- 45 Or, în cauza principală, pretinsa obligație de plată a unei contribuții către AVCP poate fi identificată numai prin interacțiunea dintre Legea privind bugetul pe anul 2006, practica decizională a AVCP, precum și practica jurisprudențială a instanțelor administrative italiene în aplicarea și în interpretarea Legii nr. 266/2005.
- 46 Astfel cum arată, în esență, avocatul general la punctul 65 din concluzii, o condiție de care depinde dreptul de a participa la o procedură de achiziții publice care ar decurge din interpretarea dreptului național și a practicii unei autorități precum cea în discuție în litigiul principal i-ar afecta în special pe

oferanții stabiliți în alte state membre, întrucât nivelul lor de cunoaștere a dreptului național și a interpretării acestuia, precum și a practicii autorităților naționale nu poate fi comparat cu cel al oferanților naționali.

- 47 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe faptul că CRGT furnizase deja anterior serviciile care făceau obiectul cererii de ofertă și, în consecință, putea cunoaște existența contribuției în discuție în litigiul principal, este suficient să se constate că principiul egalității de tratament și obligația de transparență, care constituie corolarul acestuia, ar fi vădit încălcate în cazul în care un astfel de operator ar fi supus unor criterii care nu sunt stabilite prin cererea de ofertă și care nu ar fi aplicabile unor operatori noi.
- 48 Pe de altă parte, din decizia de trimitere reiese că această condiție de plată a unei contribuții nu este însoțită de o posibilitate de regularizare.
- 49 Potrivit punctului 46 din Hotărârea Curții din 6 noiembrie 2014, *Cartiera dell’Adda* (C-42/13, EU:C:2014:2345), autoritatea contractantă nu poate să admită rectificări ale omisiunilor care, potrivit dispozițiilor exprese ale documentelor achiziției, trebuie să conducă la excluderea ofertei. Curtea a subliniat la punctul 48 din aceea hotărâre că obligația în discuție era clar impusă în documentele referitoare la acea achiziție sub sancțiunea excluderii.
- 50 Or, în ipoteza în care, precum în cauza principală, o condiție de participare la procedura de atribuire a contractului, sub sancțiunea excluderii de la aceasta, nu este prevăzută în mod expres de documentele contractului și în care această condiție nu poate fi identificată decât printr-o interpretare jurisprudențială a dreptului național, autoritatea contractantă poate acorda ofertantului exclus un termen suficient pentru a remedia omisiunea.
- 51 Având în vedere ansamblul acestor considerații, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că principiul egalității de tratament și obligația de transparență trebuie interpretate în sensul că se opun excluderii unui operator economic de la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice ca urmare a nerespectării, de către acesta, a unei obligații care nu rezultă în mod expres din documentele aferente acestei proceduri sau din legea națională în vigoare, ci dintr-o interpretare a acestei legi și a acestor documente, precum și din acoperirea lacunelor, de către autoritățile sau de către instanțele administrative naționale, prezentate de documentele menționate. În aceste împrejurări, principiile egalității de tratament și proporționalității trebuie interpretate în sensul că nu se opun faptului de a permite operatorului economic să își remedieze situația și să îndeplinească obligația menționată într-un termen stabilit de autoritatea contractantă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 52 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară:

- 1) Articolele 47 și 48 de Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale care autorizează un operator economic să se prevaleze de capacitățile uneia sau mai multor entități terțe cu scopul de a îndeplini cerințele minime de participare la o procedură de cerere de ofertă pe care acest operator nu le îndeplinește decât în parte.**

- 2) Principiul egalității de tratament și obligația de transparență trebuie interpretate în sensul că se opun excluderii unui operator economic de la procedura de atribuire a unui contract de achiziții publice ca urmare a nerespectării, de către acesta, a unei obligații care nu rezultă în mod expres din documentele aferente acestei proceduri sau din legea națională în vigoare, ci dintr-o interpretare a acestei legi și a acestor documente, precum și din acoperirea lacunelor, de către autoritățile sau de către instanțele administrative naționale, prezentate de documentele menționate. În aceste împrejurări, principiile egalității de tratament și proporționalității trebuie interpretate în sensul că nu se opun faptului de a permite operatorului economic să își remedieze situația și să îndeplinească obligația menționată într-un termen stabilit de autoritatea contractantă.

Semnături